

ارزیابی مولفه های کیفیت فضاهای عمومی شهری و حس مکان در فضا

جواد شریف نژاد^{۱*}، سئودا زارعی^۲

۱- عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد ارومیه (Jshn-1@hotmail.com)

۲- دانشجوی کارشناسی ارشد مهندسی معماری دانشگاه آزاد اسلامی واحد ارومیه، (sevdad.zareii@gmail.com)

چکیده

یکی از مهم ترین معیارهایی که در ارزیابی شهرها و محیط های شهری لحاظ می شود ، کیفیت فضاهای عمومی شهری موجود در آن است و این واقعیت اجتناب ناپذیر است که کیفیت این فضاها در ارتباط مستقیم با ایجاد حس مکان در فضا می باشد. در پژوهش پیش رو به بررسی و ارزیابی مولفه های کیفیت فضاهای عمومی شهری پرداخته شده است که در ابتدا به بررسی فضا و مفهوم آن و سپس فضاهای عمومی پرداخته و بعد از ارائه مولفه های کیفیت محیطی در فضاهای شهری به تعاریف مکان پرداخته شده اهمیت حس مکان در ارتقای کیفیت فضای معماری مورد بررسی قرار گرفته و ارتباط این دو مقوله با یکدیگر تبیین گردیده.

واژه های کلیدی: معماری، فضاهای شهری ، مطلوبیت، حس مکان

۱- مقدمه

شهر یک اثر هنری بزرگ است که آفرینندگانی به وسعت خود و به تعداد جمعیتش دارد « هدف غایی یک شهر ایجاد محیطی خلاق و پرورنده برای مردمی است که در آن زندگی می کنند، چنین محیطی با گوناگونی بسیار، آزادی انتخاب و خلاقیت را به افراد داده حداکثر ارتباط را با مردم و پیرامونش برقرار می سازد بنابراین وظیفه خطیر برنامه ریزان و مدیران شهری سازماندهی، آرام سازی و بهسازی فضا و تجهیزات در راستای مدیریت شهری می باشد [۱]

کیفیت چگونگی یک چیز یا پدیده است که تأثیرات عاطفی، عقلانی خاص بر انسان می گذارد [۲] زمانی که پدیده خود را در معرض محیط قرار می دهد، یا محیط خود را در معرض ادراک قرار می دهد، نمودهایی از آن که برجسته تر است و دارای تأثیرات بیشتر، کیفیت نامیده می شود. محیط ادراک پذیر، آن چیزی است که در پیرامون قرار دارد و به صورت بالقوه با افراد در ارتباط است. براساس طبقه بندی کلی انجام گرفته محیط پیرامون انسان به دو دسته موثر و بالقوه تقسیم می شود. محیط بالقوه محیطی است که هر موجودی به صورت ناخودآگاه از آن تأثیر می گیرد و بر آن تأثیر می گذارد. در صورتیکه محیط موثر، محیطی خودآگاه است، محیطی که انسان از تأثیرات متقابل آن آگاه است و آن را به درستی درک می کند . [۳]

آنچه در تعریف کیفیت محیط مورد توجه است، ارتباط متقابل آن با محیط موثر است. کیفیت محیط آن چیزی است که محیط بوسیله آن نمود پیدا می کند و ادراک می شود و چون ادراک نیازمند آگاهی و برخورد با محیط است بنابراین آنچه مدنظر است محیط موثر می باشد، محیطی که با ویژگیهای خاص خود مورد توجه بوده و تأثیرات آن بر حاضرین و ناظرین